

Almansa 1707

Un país, en tant que “cos polític”, pot tindre un naixement, i pot tindre també una mort o supressió institucional, però també pot renàixer o tornar a la vida, també pot recuperar un projecte civil i comú, un projecte nacional per al present i per al futur. I la història moderna i contemporània d'Europa està plena de casos semblants, de “morts” i de “resurreccions”. No és debades, per tant, que els valencians mantinguem la memòria i el significat d'una data com el 25 d'abril de 1707, i que aquesta memòria s'haja convertit en fonament simbòlic d'una idea del propi país i d'una projecció de la seua existència renovada. Encara que, com en tots els països i en totes les fites històriques, el record de la Batalla d'Almansa estiga envoltat d'un cert entorn mític o mitificat i d'un desconeixement considerable sobre els fets i les circumstàncies que la van acompanyar. En les visions més habituals i més difoses, l'evocació d'aquells fets sol anar associada a una idea romàntica de patriotisme i de defensa de les llibertats del Regne, o bé a una idea de conflicte civil i social que hauria enfrontat camperols pobres i aristocràcia feudal. Tant en una visió com en l'altra, els epítets consagrats de “maulets” i “botiflers” representarien els patriotes i els traïdors, el poble i els nobles, els bons i els roïns, els defensors de la llibertat i de la justícia i els partidaris de l'absolutisme opressor. Com en tants casos semblants de la història dels pobles d'Europa, aquestes percepcions simplificades tenen una part de veritat però no són, ni de lluny, la veritat completa. En el cas que ens ocupa, la divisió radical entre austriacistes i borbònics, o la Guerra de Successió sobre fons de revolta social, o la figura de Joan Baptista Basset, o el patriotisme popular i la noblesa traïdora, o Felip V i “Almansa” com a causa de tots els mals, són imatges que cal situar en un context de realitats històriques complexes.

Ens movem entre el mite i la complexitat de la història, entre un record emocional de la repressió (el cruel cavaller d'Asfeld, els morts de Vila-real, la destrucció de Xàtiva...) i el retrat invertit del primer rei Borbó, entre la memòria de la pèrdua dels furs i l'arribada de militars i administradors castellans, entre la mort

política del Regne de València i l'assimilació al Regne de Castella, entre la pèrdua del dret civil i la castellanització oficial a tots els efectes, i en definitiva entre el final d'una història i el principi d'una altra. Per anotar només una mostra d'aquesta simplificació de la memòria, caldria en primer lloc recordar que la data més real i menys purament simbòlica que marca aquest final i aquest principi, no és la d'una batalla, el 25 d'abril de l'any 1707, sinó la d'un document, del 29 de juny del mateix any, que amb més o menys exactitud coneixem com a Decret de Nova Planta. És un paper firmat pel rei, no una batalla perduda, allò que marca tota la diferència entre un abans i un després.

Però els fets d'armes, favorables o adversos, solen tindre més potència evocadora que els decrets amb força de llei; i en aquell cas, tampoc no hem d'oblidar-ho, les armes vencedores van propiciar expressament la destrucció de les lleis, apel·lant sense restriccions al "*justo derecho de la conquista*". Això, almenys, no és un mite ni un tòpic, i en l'aplicació rigorosa d'aquell "*derecho*" es fonamenta tot allò que ha vingut després, l'estructura estatal, legal i política que solem acceptar sense cap discussió: com si els "drets històrics" del país conquistat aquell 1707 foren només una evocació sentimental i sense base, i els "drets" que es van derivar de la conquesta per les armes foren els únics que mereixen respecte i continuïtat des d'aquell any fins ara. I no oblidem que en la defensa final de Barcelona, el setembre de 1714, van combatre batallons de voluntaris valencians: per alguna raó devia ser.

Ara, entre el 2007 i el 2014, fariem molt bé tots plegats de reflexionar seriosament sobre els tres segles que han passat des d'aleshores, sobre el present, i sobre el futur que volem per al nostre país. La història, com deien els clàssics, hauria de ser mestra de la vida. I si l'acompanya la música, la lliçó serà molt més completa i agradable.

JOAN F. MIRA